

Ležákoviny Veverčáka Lupina – Vánoční číslo

Milí čtenáři, zdraví Vás všechny Veverčák Lupin a jeho redaktorky. Vítáme Vás všechny u vánočního čísla našich novin.

V tomto čísle se dozvíte mnoho zajímavostí o Vánocích, např. jaké jsou vánoční zvyky a tradice v České republice, ale i v Anglii, jaké se peče cukroví a další zajímavé rubriky – vánoční postavy, vánoční filmy, vánoční vtipy pro pobavení.

Doufáme, že se vám rubriky budou líbit a třeba se dozvíte i něco nového. Přejeme Vám všem šťastná

a veselá Vánoce, hodně dárků pod stromečkem, hlavně zdraví, klid a pohodu v této vánoční době bez nějaké shonu ☺.

Merry Christmas!

Vánoce v Anglii

Ve Velké Británii nosí dárky **Father Christmas** (Otec Vánoc). Na Štědrý večer chodí od domu k domu a rozdává dárky. Děti **věší punčochy na krb** anebo **prázdné povlaky od polštářů na rohy postelí**. Ráno se probouzejí a doufají, že právě tam jim zanechal spoustu dárků. Děti také píšou **Otci Vánoc** dopisy, které vhodí do krbu. Jedině tak totiž mohou dopisy vzlétnout a dostat se až na Severní Pól, kde budou jejich přání vyslyšena.

Ráno 25. prosince rodina nejprve společně rozbaluje dárky a pak připravuje slavnostní hostinu. Ta se podává v pravé poledne. Oběd obvykle začíná přípitkem a symbolickým rozlomením tzv. **Christmas crackers** (jedná se o papírové tuby, v nichž se ukrývá drobný dárek).

K obědu se podává pečený krocan s kaštanovou nádivkou se zeleninou a omáčkou. Na slavnostní tabuli nesmí chybět dezert. Britové si pochutnávají například na tzv. "**Christmas pudding**" (s naším pudinkem nemá moc společného, připomíná spíše tmavou bábovku plněnou švestkami, ořechy, rozinkami atd.) nebo na sladkých **koláčích nadívanými kandovaným ovocem**.

Oblíbené vánoční pohádky u dětí, ale i u dospělých

1. Pyšná princezna (1952)

„Rozvíjej se poupátko, nejkrásnější z květů, od rána až do noci, budeš vonět světu...“ zpívá se v nejstarší pohádce z našeho přehledu. Pyšná princezna režiséra Bořivoje Zemana patří mezi klenoty vánočních pohádek. Natáčelo se na Hluboké, v Telči, na Panské skále či na Dolském mlýně, princezna s princem se po skončení natáčení skutečně vzali (a pak zase rozvedli, ale to jiná pohádka)

a princezna Krasomila, kterou si zahrála Alena Vránová, se dokonce stala nejoblíbenější pohádkovou princeznou v anketě filmového festivalu v Karlových Varech v roce 1997. Když běžela Pyšná princezna v kinech, vidělo ji přes osm milionů diváků, zato v televizi se poprvé vysílala až po třinácti letech. A hláška? No přece „Odvolávám, co jsem odvolal, slibuji, co jsem slíbil!“

2. Hrátky s čertem (1956)

Předlohou pro film byla pohádková divadelní hra Jana Drdy, kterou napsal za nacistické okupace v roce 1942. Po válce se Hrátky s čertem objevily jako rozhlasová hra, stejní herci z tehdejšího souboru Národního divadla v Praze si zahráli i ve filmu. Pohádkové kostýmy i kulisy navrhl výtvarník Josef Lada. Vladimír Ráž a Alena Vránová, známí z pohádky Pyšná princezna, už byli v době natáčení manželé – i když v Hrátkách s čertem k sobě tak docela nepatřili. Vránová hrála princeznu Dyšperandu, Ráž démonického čerta dr. Solferna.

3. Dařbuján a Pandrhola (1959)

O pár let později natočil režisér Martin Frič podle dalšího námětu Jana Drdy pohádkovou filmovou komedii s Jiřím Sovákem, Rudolfem Hrušínským a životní rolí Smrtáka pro Václava Lohniského. Do češtiny film vnesl název záhadné nemoci „moribundus“, ve filmu se používaly stejné kulisy jako ve filmu Hrátky s čertem.

4. Princezna se zlatou hvězdou na čele (1959)

Krásná princezna Lada, jejíž čelo zdobí zlatá hvězda (Marie Kyselková), poněkud slabý pan král (František Smolík), hodná chůva (Jarmila Kurandová), spravedlivý a zpívající princ Radovan (Josef Zíma) a hlavně padouch jak se patří, Martin Růžek v roli krále Kazisvěta: to je veršovaná pohádka režiséra Martina Friče.

Velká část se natáčela v ateliérech, přesto se ve filmu alespoň krátce mihne zámek Průhonice a hrad Kokořín. Pan král měl štěstí, že při natáčení nepřišel o oko: korunkou mu ho málem vypíchla princezna Lada.

5. Byl jednou jeden král (1959)

Filmová hláška: „Já jsem tajtrlík? Ty seš tajtrlík!“, klasika podle pohádky Sůl nad zlato Boženy Němcové a k tomu dva špičkoví komici, Jan Werich (král) a Vlasta Burian (rádce Atakdále) ve své první a poslední barevné roli: to je další pohádka, která nás pravidelně baví o Vánocích. Ze vzpomínek se zdá, že natáčení si užívali zejména Miroslav Horníček (krásný princ), Miloš Kopecký (chytrý princ) a Lubomír Lipský (chrabý princ). Při

natáčení jedné scény režisérovi Bořivojovi Zemanovi řekli, že princové určitě nezapíjeli jídlo vodou nebo čajem a chtěli víno. Po páté lahvi režisér nařídil přinést čaj. Když se pak novináři pana Horníčka ptali, jak je možné, že hraje krásného prince, herec opáčil: „...když může Miloš Kopecký hrát chytrého prince...?“ Kamenný most, ze kterého se ve filmu sype sůl (ve skutečnosti prý šlo o bílý písek) najdete u Staré Hlíny na Třeboňsku, na stejném místě, kde se o pár desítek let později natáčela pohádka Z pekla štěstí.

6. Šíleně smutná princezna (1968)

„...Znám jednu starou zahradu, kde hedvábná je tráva, má vrátka na pět západů a mně se o ní zdává. Tam žije krásná princezna, má opálenou pleť...“ Znáte? Aby ne, slavná filmová pohádka Šíleně smutná princezna. Právě tohle zpívá princ Václav Neckář, když na lodičce veze princeznu Helenu Vondráčkovou zámeckým parkem v Blatné. Hudební pohádka plná nádherných písniček Jana Hammera mladšího je dalším z klenotů režiséra Bořivoje Zemana, nezapomenutelné jsou i dialogy královských rádců Darka Vostřela a Josefa Kemra. A navíc si všimněte: je to jedna z mála pohádek bez kouzel a nadpřirozena. „Páni! A do týhle rodiny já se mám přiženit. Tatíček nemůže vidět krev, a tak

pořádá popravu.“ Kujme pikle!

7. Tři oříšky pro Popelku (1973)

Vánoční klasiku z dílny režiséra Václava Vorlíčka s hudbou Karla Svobody a krásnou Libuškou Šafránkovou si oblíbili diváci nejenom u nás, ale dokonce i ve Skandinávii. V Norsku mají Popelku tak rádi, že si ji přetočili po svém; remake se jmenuje Tři přání pro Popelku. Klíčové scény Vorlíčkova kultovního filmu se natáčely na

německém zámku Moritzburg, zatímco v macešin statek filmaři proměnili kousek hradu Švihov. Okolím po místech natáčení vede pohádková stezka, podíváte se třeba k rybníku, kde skončily macecha s Dorinkou. Mimochodem u scénky v sadu, když Vínček (Vladimír Menšík) ořezává větve, se mihne jedna z proslulých filmových chyb: v zasněžené krajině v dálce je vidět sloup elektrického vedení. A nejlepší hláška? „Pojď dolů! Pojď ty nahoru!“

8. Ať žijí duchové (1977)

Pro spoustu kluků byla Leontýnka první velká filmová láska a říkají, že na světě neexistuje lepší pohádka než tahle, plná smíchu, radosti, dětské bezstarostnosti a pohodové atmosféry. A také skvělých triků s trpaslíky! Co na tom, že Jiří Sovák alias rytíř Brtník z Brtníku ve skutečnosti děti nesnášel a že místo Alpy Francovky při natáčení pil čistou vodku. Hájovna Baba, kde je „hajný lesa pán“, se nachází jihozápadně od

Prahy v Malém Chlumci, samoobsluha byla v Mníšku pod Brdy, natáčelo se také na náměstí Jiřího z Poděbrad v Novém Kníně a samozřejmě na hradě Krakovec. Pohádku plnou skvělých triků natočil Oldřich Lipský, scénář napsali Zdeněk Svěrák a Jiří Melíšek, hudbu složil Jaroslav Uhlíř.

9. Čarodějův učeň (1977)

Něco mezi hororem a pohádkou: to je animovaný film režiséra Karla Zemana. Zpracoval ji na žádost západoněmecké televize podle lužickosrbské legendy z přelomu 17. a 18. století, a to technikou ploškové animace. Zeman papírové „plošky“ doplnil skutečnými záběry mlýnského

kola, ohně či vody. S filmem i jeho autorem se seznámíte v Muzeu Karla Zemana v Praze.

10. Jak se budí princezny (1977)

Další pohádkou po legendárních Třech oříšcích pro Popelku byl pro režiséra Václava Vorlíčka film Jak se budí princezny. V upravené verzi na motivy Šípkové Růženky s hudbou Karla Svobody se objevila spousta známých herců v čele s Vladimírem Menšíkem. Natáčelo se na hradech Roštejn, Pernštejn, Orlík u Humpolce, na Křivoklátě a na zámku Konopiště. A objevila se tu i stopa po Popelce: v pohádce si zahrál stejný plášť jako ten, který o pár let dřív nosila Libuše Šafránková.

Vánoce v České republice

K Vánocům se pojí množství lidových zvyků jako koleda, vánoční stromek, jesličky (betlém), vánoční dárky, které podle české tradice nosí Ježíšek, či vánoční cukroví. Ve 20. a 21. století se Vánoce v mnoha zemích chápou především jako svátky pokoje, rodiny a lásky a lidé je slaví v rodinách bez ohledu na náboženské vyznání. Příprava na vánoční svátky začíná již adventem. V sobotu před čtvrtou adventní nedělí si lidé mohou z kostela

nebo z náměstí přinést Betlémské světlo. Ke konci doby adventní se lidé připravují na hlavní svátky.

Štědrý den

Štědrý den patří ještě do adventu a první hvězda večera značí Vánoce. Někteří lidé drží půst, aby viděli zlaté prasátko, znamená to, že celý den nic nejedí.

Štědrovečerní večeře

Samotná večeře se tradičně skládala z rybí polévky, bramborového salátu s kaprem a během její konzumace panovaly jisté zvyky. Například se stolovalo o jeden talíř více pro nečekanou návštěvu, či se pod talíř umísťuje mince.

Zvyky a tradice českých Vánoc:

Vánoční stromek

Ozdobený vánoční stromek, u kterého se rodiny schází a pod kterým nachází na Štědrý den dárky, už patří neodmyslitelně k Vánocům. Bývá to většinou jehličnan – smrk, borovice nebo jedle, který je ověšený ozdobami v různých barvách a vánočním osvětlením. Může být živý nebo umělý.

Jmelí

Dalším rozšířeným zvykem je jmelí. Větvička jmelí patří k vánoční výzdobě, zavěšuje se tak, aby bylo možné pod ním projít nebo se pod ním políbit. Dvojici má polibek pod jmelím přinést lásku po celý další rok. Pokud někomu jmelí věnujete, ochrání ho před nemocemi a do domu přinese štěstí.

Betlém

Betlém je vyobrazení scény narození Ježíše Krista. Uprostřed jsou jesličky, ve kterých leží Ježíšek, kolem něj je Marie s Josefem, osel, vůl, pastýři se stádem ovcí a tři králové. Betlémy dnes mají mnoho podob, jsou v životní velikosti na náměstích nebo malé z papíru, dřeva nebo jiných materiálů umístěné například v domácnostech.

Cukroví

Mezi jednu z nejrozšířenějších tradic Vánoc patří pečení cukroví. Mezi nejoblíbenější cukroví se řadí například to z lineckého těsta, vanilkové rohlíčky nebo vánočka

Vánočka patří k tradičním symbolům a pokrmům českých Vánoc. Její tvar připomíná Ježíška v povijanu – ozdobný pás sloužící k převazu peřinky s kojencem. Věřilo se také, že křížové pletení plní ochrannou funkci a chrání před zlými silami lidí sedící u stolu.

Krájení jablka

Po štědrovečerní večeři přichází na řadu krájení jablka. Vezme se nůž a jablko se napříč rozkrojí. Pokud uvnitř rozkrojeného jablka naleznete hvězdičku, budete v příštím roce zdraví a šťastní, v opačném případě křížek nebo červ značí nemoc či smrt.

Lití olova

Jednou z vánočních tradic je i lití rozžhaveného tekutého olova do nádoby s vodou. Ze vzniklého odlitku se pak dotyčným věští budoucnost. Zakoupit se dají přímo sady na lití olova, ve většině z nich se včetně všeho potřebného nachází i nápověda, co vzniklé tvary mohou znamenat.

Pouštění lodiček

Pouštění lodiček z vlašských ořechů se zapálenou svíčkou v míse nebo umyvadle s vodou patří mezi oblíbené vánoční tradice. Dokáže odpovědět na otázku nebo předpovědět budoucnost. Důležité je, aby ten, co otázku pokládá, vyrobil lodičku z ořechu sám a sám ji pustil na vodu. Počet lodiček odpovídá počtu členů rodiny. Pokud se nějaká vzdálí, ten, jemuž příslušná lodička patří, se vydá do světa. Pokud zůstanou u sebe, bude rodina pohromadě.

Kapří šupiny

Na Štědrý den při večeři se dává šupina z kapra pod talíř. Rybí šupina by měla přinášet peníze a hojnost. Následně by se měla šupina z vánočního kapra nosit v peněžence pro dostatek peněz v příštím roce.

Házení střevícem

Dívka se postaví do chodby zády ke dveřím a hodí botou nebo pantoflem přes rameno. Pokud míří bota či pantofel špičkou ke dveřím, znamená to, že se dívka provdá a odejde z domova. Pokud špička neukazuje ke dveřím, tak se neprovdá a zůstane doma.

Vánoční pokrmy

Jedním z nejtypičtějšich vánočních pokrmů je kapr s bramborovým salátem.

Také cukroví je hodně vánoční. Nejznámější jsou perníčky.

Ale jsou i jiné

druhy cukroví například: linecký, vosí hnízda, vanilkové rohlíčky, medové koule, pařížské rohlíčky, rumové kuličky, kokosové koule, šlehačkové cukroví, Masarykovo cukroví, ... 😊

A nesmí chybět vánoční kuba.

Nebyly by to ty pravé Vánoce bez vánočky.

Vánoční postavy z pohádek

Mrazík

Mrazík opravuje stromy, aby byly zasněžené, potká se s hodnou Nastěnkou a pomůže jí ke štěstí.

Denička

Deničku zlá hvězda Proxima shodí na zem. Denička začne vyhasínat a potká učitele Václava, který jí pomůže se dostat na oblohu.

Popelka

Popelka našla ve třech lískových oříšcích šaty a ty jí pomohly k princovi a štěstí.

Grinch

Grinch je nenapravitelný bručoun, který nesnáší všechno všechny a ze všeho nejvíce Vánoce, ale na konec si je oblíbí.

Anděl páně

Bůh anděla Petronela a čerta Uriáše pošle z nebe na zem napravit své všechny chyby.

SVATÝ MIKULÁŠ

Svatý Mikuláš byl biskup v Myře v Lykii. Je uctíván již od 5. století. Byl velmi šedřý k potřebným a neváhal hájit nespravedlivě obviněné. Na jeho přimluvu se údajně odehrálo mnoho zázraků. Byl jedním z nejuctívanějších svatých v celém křesťanském světě. Svatý Mikuláš byl patronem námořníků, lékárníků, pekařů, rybářů a obchodníků. K jeho atributům obvykle patří biskupské roucho, berla, tři zlaté koule (jablka), měšec, loď či kotva.

Traduje se, že Mikuláš se v předvečer svého svátku spouštěl z nebe na zem na zlatém laně. Byl prý vysoké postavy, měl dlouhé bílé vousy a na hlavě biskupskou čepici. V ruce držel berlu a knihu hříchů. Doprovázeli ho andělé a čerti. Hodné děti odměnil sušeným ovocem, perníkem, ořechy nebo jablíčky. Zlobivým pak dal brambory nebo cibuli. Mikulášova podoba se krajově lišila.

Co bude tuto sezónu IN

Tak jako poslední vánoční sezónu opět budou trendy ozdobou velké vánoční květy. Moderní jsou vánoční růže nebo klasické růže v různých barvách. Pokud chcete mít stylový vánoční stromek, určitě si je opatřete.

Stejnou trendy záležitostí jsou také ptáčci nebo ptačí pírka na stromek. Také mohou být v různých barevných provedeních a velikostech.

Velké luxusní mašle na stromek jsou moderní už několik let a jinak tomu nebude ani tyto Vánoce. Mašlemi můžete ozdobit koncečky větvíček, což na stromku vykouzlí opravdu luxusní vzhled.

Nezapomínejte, že není důležité pouze to, co máte na stromku, ale také výzdoba v okolí vánočního stromku. Skutečně moderní dekorací je vánoční Mikuláš, který dokonale dotvoří vánoční atmosféru ve vašem obýváku. Barvu této dekorace byste měli doladit k celkové výzdobě stromku.

Pokud chcete svoji vánoční výzdobu dotáhnout do dokonalosti, nezapomeňte ani na podložku pod vánoční stromek. Stylové kožešinové koberce pod vánoční stromek jsou skvělou volbou, které působí skutečně velmi elegantně a šik.

A co barvy? Tento rok byste měli určitě sáhnout po pastelových odstínech, jakými jsou pudrově růžová či mentolová, nebo zvolit elegantní klasiku v podobě bílé, stříbrné nebo nestárnoucí zlaté. Velmi trendy je i výzdoba

v měděných odstínech. Pokud se nebojíte extravagance, sáhnout můžete i po stylových a momentálně velmi trendy černých vánočních ozdobách. Při výzdobě je nejdůležitější, aby spolu barvy ladily a nepůsobily rušivě.